

Oktoober 2019

nr. 90

Pauluse Kiri

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tartu Pauluse koguduse kuukiri.

Sakus kerkib kirik, torni tõsteti rist

20. septembril peeti Saku kiriku sarikapidu. Peapiiskop Urmas Viilma pühitses risti, mis kohalviibijate silme all paigaldati torni tippu.

Kiriku nurgakivi pandi tänavu 18. juunil. Ehitamist on toetanud EELK Konsistoorium, paljud kogudused, sh Tartu Pauluse kogudus, Saku ja Hageri koguduse liikmed ning paljud teisted kohalikud inimesed. Lisaks on oluline toetus tulnud Soomest, Norrast ja Saksamaalt. Kiriku ehitust on toetanud ka mitu Sakus tegutsevat ettevõtet. Kuigi üle poole vajalikust rahast on juba koos, on annetused jätkuvalt oodatud.

Saku koguduse tegemiste ja kiriku toetamise võimaluste kohta on info kodulehel <http://saku.eelk.ee> ja koguduse Facebooki lehel.

Pauluse noortepäevad

Mihklipäeval lõppesid XII Tartu Pauluse noortepäevad.

Septembri viimaseks nädalavahetuseks tuli kokku umbes 40 noort. „Seda on pisut rohkem, kui eelmisel aastal,“ rõõmustas **Robert Bunder**, kelle õlgadel oli korraldaja vastutus.

Lisaks Tartu noortele oli tulnud Tallinnast ja Harjumaalt, Põltsamaalt, Viljandist, Haapsalust ja Karulast. Lisaks oli 14 noort tulnud Helsingist ja Tampereist. Nende osavõttu vahendas Soome misjonariorganisatsioon Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys (SLEY). Tartu Pauluse sõpruskogudusest Siilinjärvist oli kohal koguduse õpetaja (*kirkkoherra*) **Olli Kortelainen** isiklikult.

Temaga olid kaasas Siilinjärvi koguduse abiõpetaja **Sanna Marin** ja noorteujuht **Sauli Paavilainen**.

Noortepäevade raames külastati ka Tartu katoliku kirikut. Iseärsis just soomlastele avaldas muljet kohtumine temperamentse Tšiili päritolu preestri, **isa Migueliga**.

Noortepäevade teemaks oli valitud Ilmutuse raamatust pärit sõnad (Ilm 21,5): „Mina teen kõik uueks“. Osavõtjatele avas teemat Mustvee koguduse õpetaja Eenok Haamer. Tuginedes oma isiklikele kogemustele julgustas ta usaldama Jumalat.

Noortepäevade kontserdi andis laupäeva õhtul kristlik folkbänd „Vikel Sukkel“.

90 aastat ametiristi

6. oktoobril 1929. a. ordineeris piiskop **Jakob Kukk** Tallinna toomkirikus kirikuõpetaja ametisse **Harri Haameri**, kes oli aastatel 1933–1948 Tartu Pauluse koguduse õpetaja. Harri poja Eenoki sõnul oli just Harri esimene, kellele ordinatsioonipäeval pandi kaela tänaseni kasutusel oleva kujundusega ametirist. Pildil on sama kujundusega ametirist, mida kannab praegune Tartu Pauluse koguduse õpetaja Kristjan Luhamets.

Tartu Peetri koguduse 150. aastapäev

Täna, 6. oktoobril kell 13 peab Tartu Peetri kogudus oma 150. aastapäeva jumalateenistuse, kus jutlustab peapiiskop **Urmas Viilma**. Teiste seas teenib kaasa ka Pauluse koguduse õpetaja Kristjan Luhamets.

50 aastat tagasi, kui Peetri kogudus tähistas 2. novembril 1969 sajandat

aastapäeva, jättis Pauluse kogudus sel puhul ära jumalateenistuse oma kirikus ning läks terve kogudusega naaberkogudust tervitama.

Uue eesti linnakoguduse asutamise mõte sündis esimesel üldlaulupeol. Juba samal sügisel, vana kalendri järgi 27. oktoobril tehti mõte ka teoks.

Anna Sulbi: tulen alati

Koguduse liige Anna Sulbi on igal pühapäeval varakult kirikus.

Anna, kus on Sinu juured ja millises kodus sa kasvasid?

Olen pärit Petserimaalt Pankjavitsa külast. Kasvasin lasterikkas peres. Mul oli seitse venda ja üks õde. Üks vend ja ka õde surid juba lapsena, teised kasvasid üles. Maikuus lõppes maailmasõda, mina sündisin juunis ja kaalusin ainult ühe kilo. Jumal on minu juures olnud sünnist saati, sest ema ei uskunud, et ma elama jään. Kuna peres oli palju poegi, siis isa tahtis väga tüdrit. Mina olen veel praegugi teie ees, aga vennad on juba kõik surnud. Elasime peale sõda muidugi vaeselt, aga olime rõõmsad ja õnnelikud. Me hoidsime üksteist, käisime koolis ja ema-isa käekõrval Pankjavitsa veneusu kirikus. Kui me suuremaks saime, siis võtsid ema ja isa meid mõnikord Petseri kloostriksse kaasa. Ema ravis Jumala Sõnaga inimesi, väga paljud käisid tema juurde. Raha ta aitamise eest ei tahtnud, see ei meeldinud talle. Ta võttis ka sünnitusel lapsi vastu, eriti peale sõda. Petseri asus ju pea kakskümmend kilomeetrit eemal.

Milline on sinu perekond täna?

Sünnitasin esimese lapse, poja,

kahekümne aastasena. Siis läksin vanematekodust ära Paidesse. Töötasin ajalehekioskis. Hiljem elas in Viljandimaal, nüüd olen siis Tartusse sattunud. Lapsi on mul kolm, kaks poega ja tütar. Poegadel järeltulijaid pole, tütrele on kaks last. Suhtlen palju ka oma onulastega, kes ütlevad, et Jumal on neid aidanud – et nad on minuga rääkides oma muredest lahti saanud. Mina pöördun Jumala poole ja Tema on mu sõnu kuulda võtnud. Lähen kirikus altari ette ja räägin seal oma mured ära. Elus on ette tulnud väga raskeid aegu, aga Jumal on mind ennast hädast välja tõmmanud ja aidanud ka teisi eestpalvete peale.

Kuidas kulges Sinu isiklik tee Jumala juurde?

Olen kogu aeg Jumalat uskunud. Oma lapsed lasksin ristida kohe, kui nad sündisid. Võibolla seda ei usuta, aga ma pole hetkekski Jumalat ära unustanud, ei päeval ega ööl. Kuidas ma saaksin Teda unustada, kui Ta on mind kogu aeg aidanud?

Millal tulid Pauluse kogudusse? Olid ju enne õigeusu kiriku liige.

Jah, enne Pauluse kogudusse tulemist käisin Tartus Narva maantee veneusu

kirikus. Põlvekesed olid mul siis juba haiged, aga seal peab kogu aeg seisma. Minu jaoks oli seda liiga palju. Kui noorepoolne inimene läheks ja istuks seal, siis mõni vaatab, et mis ta üldse tuli! Seal oli veel niimoodi, et kui kogu aeg risti ette ei löönud, siis – tõemeeli! – tädikesed togisid küljekondid valusaks. Muidu mulle seal meeldis. Ükskord tulid kaks tädikest ja hakkasid kirikus omavahel riidlema. Läksid nii tülli, et lausa käsipidi üksteisele kallale. Jumalateenistuse ajal! Preester ajas mõlemad minema.

Aga Joel Luhametsaga kohtusin siis, kui ta oli veel Põltsamaal. Minu abikaasa vennanaine suri ja Joel oli seal matusel. Mulle jäi väga silma tema töösse suhtumine. Kunagi hiljem, jutukas nagu ma olen, rääkis in talle ka seda togimise lugu. Joel ütles: Anna, Jumal on üks, tule meie kogudusse! Ja ma tul in, olen siia jäänud – ja jäängi, nii kaua kuni Jumal lubab. Tulen alati rõõmuga kirikusse.

Mis sulle siin meeldib, et sa oled igal pühapäeval Pauluse kirikus?

Esiteks väga toredad kirikuõpetajad. Kui inimene tahab vigu otsida, siis

rõõmuga kirikusse

leiab igalt poolt – ja tal endal on ka vead. Ja ega kõikidele ei saagi meeldida, püüa nii palju kui tahad. Teiseks on kõik kirikuliikmed väga toredad. Mitmed juba ootavad mind ja ütlevad: sa tuled alati nägu naerul ja kallistad! Praegu on juba mõeldamatu, et tulen kirikusse, aga ei lähe kellegi juurde. Mõnikord lähen ka päris võõra juurde ja küsin, et kas tohin teda kallistada ja talle õnnistust soovida. Nad ütlevad: jah, ikka tohib! Ma käin ka vangide juures, kes tulevad jumalateenistusele. Räägin nendega, küsin, kuidas neil läheb ja palvetan nende eest. Hea sõna on ju kõigile teretulnud!

Mida ütleksid teistele kristlastele julgustuseks?

Tahaksin kõigile öelda: olge kannatlikud! Kannatlikkus on väga tähtis, see viib iga inimese võidule. Tahaksin, et inimesed hooliksid üksteisest, austaksid kõiki. Nii neid, kes on kirikus, aga ka neid, kes on tänaval. Ma ei pea õigeks teiste üle naermist, eriti haigete üle. Me kõik tahaksime olla terved, aga paraku kõik ei saa. Vajame mõistvat suhtumist!

Mis Sind ennast rasketel hetkedel kinnitab, mida pead tähtsaks?

Andeksandmine on väga oluline, mitte pidada viha! Aga jõudu annab

eelkõige see, kui mõtlen Jumala peale. See on esmane.

Oskad Sa nimetada mõnda lemmikut kirjakohta Piiblist?

Ma toon välja hoopis ühe kirikulaulu, „Jeesus, mõtle karja peale“. See on väga ilus, eriti viimane salm:

*Meie palvet, Issand, kuule,
kohtust läbi aita Sa,
anna palvevaimu meile,
valvamises kinnita,
võitlust võita aita Sina,
siis Su taeva võime minna.*

Küsimusi esitas: Marek Roots

Kristlik kunst pühakojas – poolt või vastu?

Kas kristliku koguduse ellu peaksid kuuluma pühapildid ja -kujud või mitte? See küsimus on kõlanud läbi kogu kiriku ajaloo.

Vanas Testamendis öeldakse: „Sa ei tohi enesele teha kuju ega mingisugust pilti sellest, mis on ülal taevas, ega sellest, mis on all maa peal, ega sellest, mis on maa all vees! Sa ei tohi neid kummardada, ega neid teenida, sest mina, Issand, sinu Jumal, olen püha vihaga Jumal...“ (2Ms 20:4-5). Sellele Piibli kirjakohtadele toetuvad need kristlased, kes välistavad koguduse kojas igasuguse kristliku kunsti ja sümboolika. Nad usuvad, et see oleks ebajumalate kummardamine ja Jumala seaduse rikkumine.

Samas andis Jumal Iisraeli rahvale käsu kaunistada püha seaduselaegas kahe kullatud inglikujuga (2Ms 25:18-20). Teisal, et päästa rahvast madude surmavast mürgist, tuli Moosesel valmistada vaskmadu ja asetada see ridva otsa. Igauks, kes vaatas mao kuju, jäi elama (4Ms 21:8-9). Teame, et Jeesus ise nägi tolles vaskmaos Kolgata risti eelkuju, millel sureb Jumala Poeg – nii et „igäihel kes usub, oleks temas igavene elu“ (Jh 3:14-15). Rist kui nähtav ja käega katsutav märk iseloomustab kristlikku usku tänaseni. Sellele vaatatakse ja selle ette kummardub suur osa ristirahvast.

Kristlikku kunsti ja sümboolikat kasutasid juba esimeste sajandite usklikud. Esimese aastatuhande teises pooles aga puhkes kirikumaailemas terav konflikt piltide pooldajate ja põlgajate vahel. Toimusid massilised pildirüüstused, mida nimetatakse ka ikonoklasmiks (kreeka *eikōn* „kuju, pilt“ + *klaō* „purustama“). Vastukaaluks kogunes 787. aastal üldkiriklik II Nikaia kirikukogu, kus kinnitati, et kristlik kunst ja sümboolika on õigustatud. Põhjendused olid ja on tänagi üldjoontes järgmised.

Vanas Testamendis polnud keegi Jumalat näinud. Kuid Uues Testamendis ütleb Jeesus: „Kes on näinud mind, see on näinud Isa“ (Jh 14:9). Just Jumala lihaksäämine Kristuses, inimkuju meile juurde tulemine ja meie keskel elamine on kristliku kunsti nurgakivi. Kui Kristus on ühtaegu Jumal ja inimene, siis tohib Teda kujutada, sest inimese üks omadusi on olla kujutatav. Samas antakse endale aru, et ükski Jeesuse kujutis pole Tema ise, vaid üksnes osutab Temale. Seetõttu pühapiltel küll austatakse, kuid ei teenita ialgi nii nagu Kolmainu Jumalat ennast.

Ent milline on luterlik arusaam? Ka 16. sajandi reformatsiooni käigus rüüstati pilte ja hävitati pühakujusid. Martin Luther, kes kritiseeris küll kristliku kunsti liialdatud kummardamist ja sellega kaasnenud ebausk,

mõistis ikonoklasmi ometigi hukka. Aja jooksul kujunes nii, et luterlik kirik jäi seisma pilte täiesti eitava kalvinismi ja neile suurt tähelepanu pöörava katoliikluse vahele.

Luterlus näeb kristlikus kunstis eelkõige õpetuslikku ja usu toetavat ülesannet. Pildid jaujud jutustavad Jeesuse elust ning tuletavad meelde teisigi Piibli keskseid sündmusi. Eriti tähtsaks osutus visuaalne kuulutus ajal, mil suur osa koguduseliikmeid ei osanud lugeda. Kirikus laotus nende eest lahti otsekui värviline pildipiibel, millele sai alati osutada usutõdede selgitamisel või usu kinnitamisel.

Käies erinevates luterlikes kirikutes, hakkab silma, et kirikukunst keskendub Kristusele. Altariseinte lemmikteemadeks on püha õhtusöömaaeg, Kristuse surm ristil ja Tema ülestõusmine. Sellega sobib hästi luterlik põhimõte: üksnes Kristus, üksnes Pühakiri, üksnes usk, üksnes arm!

Kokkuvõtteks tuleb öelda, et kristlasel pole põhjust põlata sellist kristlikku kunsti ja sümboolikat, mis annab edasi Jumala Sõna selge kuulutuse. Kristlik usk haarab endasse kogu inimese terviku, kõik meie meeled. Tunnistasid ju ka Peetrus ja Johannes: „Meil on võimatu jätta rääkimata seda, mida me oleme näinud ja kuulnud!“ (Ap :20).

Marek Roots

Jumalateenistused

13. okt kell 10 lõikustänapüha.

20. okt kell 10.

27. okt kell 10.

31. okt kell 17 usupuhastuspüha.

2. nov kell 17 hingedepäeva palvus kolumbaariumis.

3. nov kell 10.

Ülekanded jumalateenistusest on Pereraadios ja Youtube keskkonnas.

Kirikus on avatud kaks **mängutuba**, kus on võimalik jumalateenistust jälgida ekraani ja kõlarite abil.

Piibliringid

P. 6. okt kell 11.30 (Juta)

E. 7. okt kell 13.30 (Marek)

E. 7. okt kell 17.15 (Liive)

E. 14. okt kell 13.30 (Marek)

E. 14. okt kell 17.15 (Liive)

T. 15. okt kell 17.00 (Merike)

R. 18. okt kell 17.00 (Aino)

P. 20. okt kell 11.30 (Juta)

E. 21. okt kell 13.30 (Marek)

E. 21. okt kell 17.15 (Liive)

E. 28. okt kell 13.30 (Marek)

E. 28. okt kell 17.15 (Liive)

T. 29. okt kell 17.00 (Merike)

R. 1. nov kell 17.00 (Aino)

P. 3. nov kell 11.30 (Juta)

E. 4. nov kell 13.30 (Marek)

E. 4. nov kell 17.15 (Liive)

Koguduse elu nädala sees

Piiblitunnid kolmapäeviti kell 17.

Leeritunnid esmaspäeviti kell 18.

Taize palvused neljapäeviti 17.30

Noorteõhtud – reedeti kell 19.

Info: Robert Bunder, tel 59110105.

Kantselei, kirik ja kolumbaarium on avatud E-R 10-17, L 10-14, P 9-10, telefon 742 0258.

Liikmeannetusi saab teha ülekandega (EE282200221005105336, saaja: EELK Tartu Pauluse kogudus) või kantseleis.

Raamatupood on avatud: E-R 10-18, L 10-14 ja P 11.30-12.00.

Supikööök E-R 11-13 ja L 10-12:30.

Laulukoorid

Naiskoor kolmapäeviti kell 18.15.

Kammerkoor teisipäeviti kell 18.15.

Lastekoor laupäeviti kell 10.00.

Pühapäevakool

Pühapäevakool laupäeviti kell 11:

2–4 aastased (Kirsika Berit Reino)

5–6 aastased (Aino-Liisa Petolai)

I–II klass (Pirjo Roots

ja Annely Tubin)

III–V klass (Anu Seppa

ja Angela Ploomi)

VI–VIII klass (Katrin Burman)

Kontserdid

K. 23. okt kell 18 Tartu Karlova kooli koorikooli sügiskontsert „Hea on suureks kasvada”, haridusfestivali raames. Kontserdi kunstiline juht on Annelii Traks.

N. 24. okt kell 19 Elke Unt orelil: „Passacaille d'automne" (Sügise Passacaglia). Kavas: Mendelssohn, Merkel, Gade, Rheinberger, Karindi, Vierne, Bédard. Piletid 7€/5€.

P. 3. nov kell 16 Segakoor K.O.O.R. Raul Talmari juhtimisel koos Tallinna kammerkoori ja segakooriga Noorus esitavad Durufle Requiemi. Orelil Ene Salumäe. Piletitega.

Lastega matkale!

EELK Tartu Pauluse pühapäevakooli lõikustänapüha matk on 13. okt. 2019 Selli-Sillaotsa õpperajal (4,7 km). Oodatud on nii pühapäevakooli lapsed, nende sõbrad ja pereliikmed kui ka kõik teised matkahuvidised.

Kell 10:00 on jumalateenistus Tartu Pauluse kirikus ning selle järel ühine supisöömine kiriku tiibhoone saalis. Matkarajale palume kaasa võtta oma võileib ja midagi juua. Osavõtt on tasuta. 7. oktoobriks palume endast teada anda koguduse kantseleis või e-mailiga: pirjo.roots@eelk.ee Lisaks palume endast märku anda nii neil, kellel transport puudub kui ka neil, kelle autos on vabu kohti. Teejuhtideks on metsateadlane Ivar Sibul ja putukateadlane Angela Ploomi.

Ilmus raamat kiriku seisukohast homoseksuaalsuse küsimuses

25. septembril ilmus trükist 80-leheküljeline raamat, mis kannab pealkirja „Homoküsimus”.

Raamat sisaldab kiriku ametlikke seisukohti homoseksuaalsuse küsimuses ning nendega haakuvaid artikleid. Kaante vahele said EELK Konsistooriumi, Kirikukogu, Eesti Kirikute Nõukogu ja Balti luterlike piiskoppide seisukohad.

Diskussioonis on olulisel kohal pühakirja mõistmise viis. Erinevate seisukohtadeni jõutakse näiteks lähtuvalt sellest, kas Piibel on Jumala sõna või

puhtalt inimajaloo tulemus. Sellest sõltub, kas peaksime muutma iseend vastavalt pühakirja sõnale või tõlgendada pühakirja vastavalt ühiskonna soovidele. Raamatus on esindatud alalhoidlik seisukoht: kui me ei taha kuulata Jumala sõna häält, et muuta oma elu, siis jääb üle ainult muuta Jumala sõna, et õigustada oma elu.

Kirik püüab aidata homoseksuaalsel inimesel, nagu ka kõigil teistel elada püha elu. Keegi ei ole ilma vaimuliku võitlusest. Me kõik oleme patused. Robert Bunder ütleb raamatus nõnda:

„Me ei tohi inimestele kuulutada hukatust ja karmi kohtumõistmist, jättes mainimata Jumala halastuse ja armu, mis on ilmunud Jeesuses Kristuses. Samas ei tohi me ka kõrvale jätta Jumala pühadust ning tema sallimatust patu vastu, mida peab kuulutama koos tema armastusega patuse inimese vastu. Ja viimaks ei tohi me inimesi vastu võttes jätta ütlema, et Jumal soovib nende elu muuta.”

Raamatu andis välja Tartu Pauluse kogudus. Raamatut saab osta Pauluse Raamatupoest (hind 2 eurot).